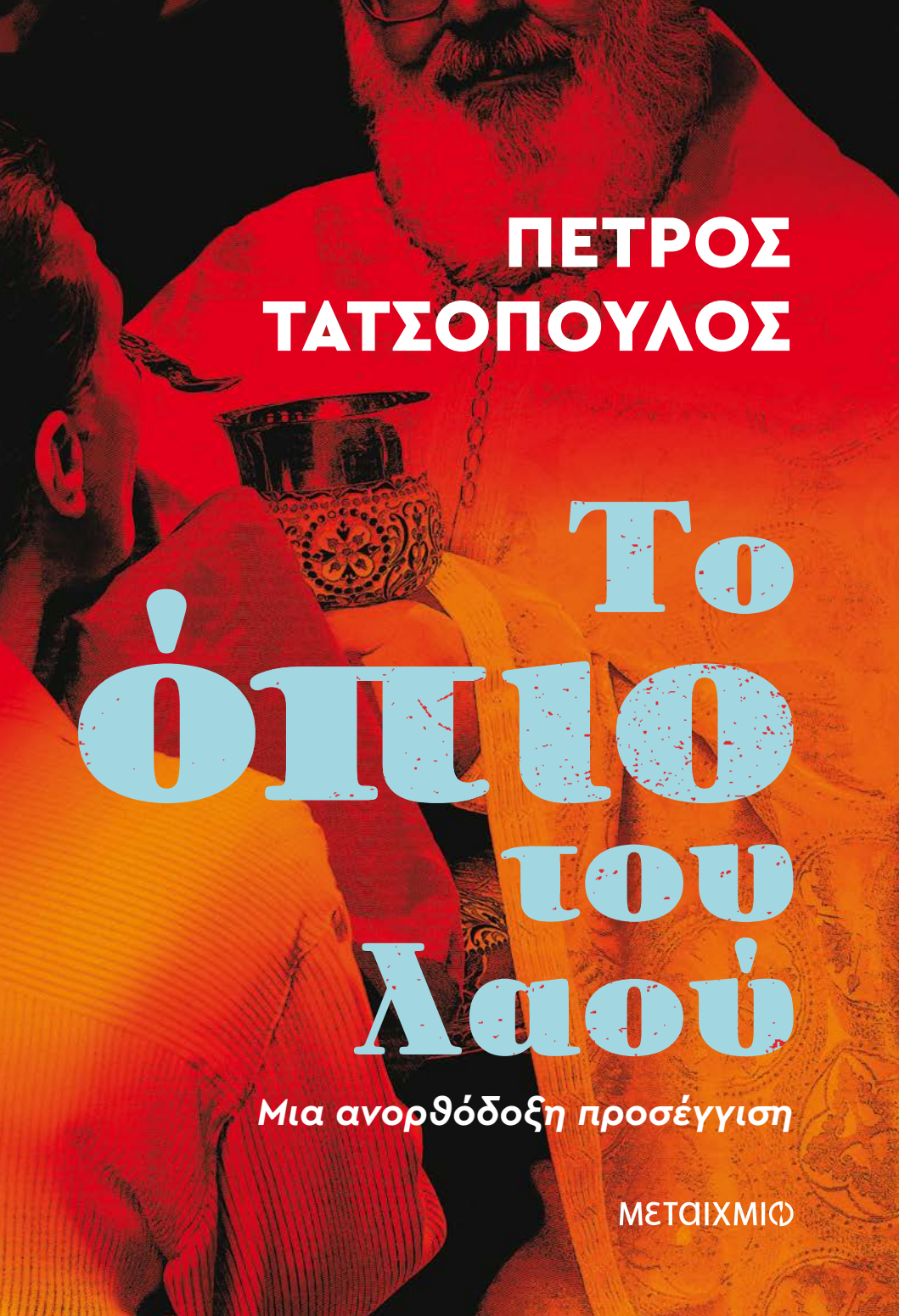




**ΠΕΤΡΟΣ
ΤΑΤΣΟΠΟΥΛΟΣ**

**Το
όπιο
του
Λαού**

Μια ανορθόδοξη προσέγγιση

ΜΕΤΑΙΧΜΙΘ

ΚΩΔΙΚΑΣ ΟΔΙΚΗΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΣ

Μολονότι διετελέσα παπαδάκι έως τα δεκατέσσερά μου χρόνια –συνήθως τα παπαδάκια συνταξιοδοτούνται νωρίτερα–, ομολογώ ότι δεν εμφορούμαι από κανένα θρησκευτικό συναίσθημα. Ακόμα και την εποχή που σήκωνα το εξαπτέρυγο, είχα την αίσθηση ότι συμμετείχα σε μιαν άλλου τύπου σχολική παράσταση, σαφώς λιγότερο διασκεδαστική από τις φουστανελάδικες (εκεί διάφορα ατυχήματα, όπως το σκίσιμο του βαμβακερού καλσόν, προσέδιδαν σχεδόν πάντοτε μια εύθυμη νότα). Όσο βαθιά και να σκάψω στη μνήμη μου, δεν θυμάμαι ούτε μία Κυριακή –τις υπόλοιπες ημέρες, ευτυχώς, ήμουν ελεύθερος υπηρεσίας– που να ένιωσα ότι επικοινωνώ ή κοντεύω να επικοινωνήσω με το Θείο. Ήμουν –και παραμένω– ένας μεταφυσικός στόκος. Με παρηγορεί μονάχα η ιδέα πως δεν αποτελώ είδος υπό εξαφάνισιν. Μια γύρα να κάνετε στις εκκλησίες και στα κατηχητικά, και θα εντοπίσετε πολλούς σαν κι εμένα. Ξεχωρίζουν από μακριά. Χασμουριούνται, σχεδιάζουν караγκιοζάκια. Βλαστημούν νοερά τους γονείς τους που δεν τους έστειλαν στους προσκόπους. Χαμένες ψυχές. Τελειωμένες.

Δεν είχα διαβάσει τότε τα τέσσερα Ευαγγέλια. Τον

καιρό που άρχισα να διαβάζω συστηματικά –στην εφηβεία μου–, περισσότερο ορθολογιστικά ευαγγέλια ήταν της μόδας. Ασφαλώς και περισσότερο κακογραμμένα. Ο πιο κακογράφος από τους μοδάτους ευαγγελιστές ήταν αναγνίσθητα ο Βλαδίμηρος Ίλιτς Ουλιάνοφ. Έκανε καριέρα ως Λένιν. Έγραφε ακατάσχετα, με την παραμικρή αφορμή, και το ύφος του –κοφτό, νευρικό, άμεσο– προσιδίαζε σε οφθαλμίατρο ή ορθοπεδικό που συμπληρώνει βιαστικά το βιβλιάριό σου κι έχει κιόλας τον νου του στον επόμενο πελάτη. Σου μετέδιδε όμως έτσι και τον χαρακτήρα του κατεπείγοντος – να, έλεγες, η επανάσταση βρίσκεται προ των πυλών, στρίβει οσονούπω από την Πατησίων, ανηφορίζει τη Σταδίου, κατευθύνεται προς το Σύνταγμα... Ο Λένιν ήταν εξαιρετικά δημοφιλής ανάμεσα σ' εμάς, τα μεταμελημένα παπαδάκια, που είχαμε ήδη μπουχτίσει με τις φλου εξαγγελίες για τη Δευτέρα Παρουσία. Δεν είναι εξάλλου τυχαίο ότι ο πιο επιμελής μαθητής του Λένιν ήταν ένας σπουδαστής της θεολογίας. Ο Ιωσήφ Βισαριόνοβιτς Τζουγκασβίλι. Είμαι σίγουρος ότι γνωρίζετε το καλλιτεχνικό του.

Ως τα είκοσι πέντε μου χρόνια πίστευα ότι πρόκειται για μονόδρομο. Μπορείς να μεταβείς από τον χριστιανισμό στον κομμουνισμό, αλλά δεν μπορείς να πάρεις τη διαδρομή ανάποδα. Έλα όμως που μπορούσες. Στενοί μου φίλοι, που μέχρι πρότινος πονοκεφάλιαζαν πάνω από τον Αλτουσέρ και τον Πουλαντζά, έστρεφαν ξαφνικά το βλέμμα προς το Άγιον Όρος. Συνήθως δεν προέρχονταν από μικροαστικές οικογένειες, όπως ελόγου μου, με θρησκευτικές κα-

ταβολές. Προέρχονταν από μεγαλοαστικές οικογένειες, με αγνωστικιστικές, ανεξίθρησκες, αν όχι αθεϊστικές καταβολές. Ορισμένοι μάλιστα (οι πιο φιλόδοξοι ή οι πιο οπτιμιστές) πρωτοστάτησαν στο θνησιγενές κίνημα των νεο-ορθοδόξων. Τι διάβολο αναζητούσαν στα κάστρα του ανορθολογισμού; Τότε δεν ήξερα, τώρα υποψιάζομαι. Τη διαρκή μετάθεση. Τη θυσία του παρόντος στο μέλλον.

Όταν αποκαλύφτηκε πως οι αδελφοί Ξηροί είναι παπαδοπαίδια, ήμουν πλέον έτοιμος να το χωνέσω. Ο Μολώχ του μέλλοντος χρειάζεται καθημερινά τροφή για να χορτάσει – και άνθρωποι με θρησκευτική προπαγάνδα, χριστιανοί ή κομμουνιστές, αγιογράφοι ή κακογράφοι, είναι πλήρως συμφιλιωμένοι με την αναγκαιότητα αυτού του κανιβαλισμού. Μονάχα που ο Μολώχ του μέλλοντος με οδηγεί συνειρμικά στον Μολώχ της ασφάλτου. Στον χριστιανισμό ανθούν οι αιρέσεις. Το ίδιο και στον κομμουνισμό. Κανένας όμως δεν διανοήθηκε να αμφισβητήσει την πιο ανελαστική δογματική: τον Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας. Κανένας δεν προτείνει, όποτε ανάβει κόκκινο, άλλοτε να περνάς και άλλοτε να μην περνάς – τουλάχιστον, κανένας με σώας τας φρένας. Είναι τόσο δύσκολο –ανεξαρτήτως πεποιθήσεων– να εφαρμόσουμε έναν Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας στις μεταξύ μας σχέσεις; Μήπως παραείμαι αφελής; Μήπως έπρεπε να υλοποιήσω το παιδικό μου όνειρο; Να γίνω τροχονόμος;

24 Απριλίου 2003

ΑΝΗΣΥΧΕΣ ΝΥΧΤΕΣ ΣΤΟ ΦΑΝΑΡΙ

*Μαζί με τον Χάρη Καρανίκα
και τον Κώστα Φαρμάκη*

I

Πριν από σχεδόν τρία χρόνια στα Ιεροσόλυμα. Οι προκαθήμενοι των Ορθόδοξων Εκκλησιών μετέχουν στους εορτασμούς του ιωβηλαίου. Οι ταπεινοί απόστολοι έχουν μετατραπεί σε πατριάρχες, αρχιεπισκόπους και μητροπολίτες, ενώ στον ρόλο του Ιησού ο προκαθήμενος όλων των ορθόδοξων, ο οικουμενικός πατριάρχης Βαρθολομαίος, συνομιλεί με τους εκπροσώπους των αδελφών Εκκλησιών. «Παναγιότατε» του λέει κάποια στιγμή ο αρχιεπίσκοπος Αθηνών Χριστόδουλος «μάλλον είναι αλήθεια αυτό που λένε, ότι με ζηλεύετε». Ο πατριάρχης απαντάει: «Εγώ να ζηλέψω εσάς; Σας εύχομαι να τα έχετε όλα. Να είστε καλά να τα χαίρεστε. Είναι όμως δυνατόν ο πρώτος να ζηλεύει τον ενδέκατο;».

II

Στην ορθόδοξη εκκλησιαστική ιεραρχία υπέρτατος όλων είναι ο εκάστοτε οικουμενικός πατριάρχης. Οι διάφοροι πατριάρχες, αρχιεπίσκοποι και μητροπολίτες κατατάσσονται με βάση ένα πολύπλοκο, ομιχλώδες σύστημα, στο οποίο η αυτοκέφαλη Ελλαδική Εκκλησία κατέχει την ενδέκατη θέση. Όμως στην Ελλάδα το ποιος κόβει πρώτος το νήμα –τουλάχιστον στη συνείδηση της ελληνικής κοινής γνώμης– είναι πεντακάθαρο: σε όλα τα πρόσφατα γκάλοπ ο αρχιεπίσκοπος Χριστόδουλος διατηρεί σταθερό προβάδισμα έναντι του πατριάρχη Βαρθολομαίου. Προηγείται κατά δέκα ποσοστιαίες μονάδες. Είκοσι επτά στους εκατό συμπολίτες μας πιστεύουν ότι το Άγιο Πνεύμα φωτίζει την κρίση του αρχιεπισκόπου, ενώ μονάχα δεκαεπτά στους εκατό θεωρούν ότι δεν ξεμύτισε από το κλουβί του στο Φανάρι. Σε κάθε άλλη περίπτωση, ο διαιτητής –ο απόστολος Ανδρέας, άραγε, ή ο απόστολος Παύλος;– θα ανακήρυσσε νικητή «στα σημεία» τον Χριστόδουλο. Είναι μια νίκη που πολύ θα την επιθυμούσε ο βαρέων βαρών της Ελληνικής Ορθοδόξου Εκκλησίας, ιδίως έπειτα από το στραπάτσο με τις ταυτότητες.

Τι εμποδίζει τον διαιτητή να κηρύξει τη λήξη του αγώνα; Γιατί προτιμάει να ταλανίζει τους δύο πυγμάχους στο κανναβάτσο; Ορισμένες παράμετροι που εμείς οι ελλαδίτες φίλαθλοι αγνοούμε ακούσια ή εκούσια υποτιμούμε: Κατά πρώτον, η συμπαράσταση προς τον Χριστόδουλο δεν ηχεί τόσο εκκωφαντικά όσο στο παρελθόν. Μολονότι προηγεί-

ται του Βαρθολομαίου, ο οποίος στο επίπεδο των δημοσίων σχέσεων βαθμολογείται κάτω από τη βάση, ο Χριστόδουλος δεν παύει να συγκεντρώνει ένα από τα χαμηλότερα ποσοστά αποδοχής των τελευταίων ετών. Τι σημαίνει το 27% για τον άνδρα που κάποτε, εντελώς άκοπα, με δυο τρία μπαγιάτικα ανέκδοτα, μάζευε 50% και 60%, έφτασε μάλιστα κάποιο φεγγάρι να θεωρείται πιο δημοφιλής και από τον Δημήτρη Αβραμόπουλο; Δίπλα στο 44% που μοιράζονται άνισα οι δύο ποιμενάρχες στέκεται ανήσυχο, αμήχανο και εμφανώς μπερδεμένο το 56%, λες και παρακολουθεί ουγγρική ταινία χωρίς υπότιτλους.

Κατά δεύτερον, η διένεξη δεν είναι αμιγώς εκκλησιαστική. Αρκεί και μόνο το γεγονός ότι οι ψηφοφόροι του ΠΑΣΟΚ σε ποσοστό 48% έναντι 12% δίνουν δίκιο στον Βαρθολομαίο, ενώ εκείνοι της ΝΔ δίνουν δίκιο στον Χριστόδουλο, με 42% έναντι 19%. Προσθέστε το 66% των ψηφοφόρων του ΠΑΣΟΚ, που εκτιμούν ότι ο Χριστόδουλος τρέφει πολιτικές φιλοδοξίες, και βάλτε το δίπλα στο 79% των οπαδών της ΝΔ, που πιστεύει το αντίθετο. Ο οπαδισμός βέβαια δεν περιορίζεται στα κομματικά. Η επικείμενη επίσκεψη της ΑΕΚ στο Φανάρι συνοδεύεται από φήμες που θέλουν τον Βαρθολομαίο να προσβλέπει στην υποστήριξη του ενός και πλέον εκατομμυρίου οπαδών της. «Δεν υπάρχουν πολλοί αθλητικοί σύλλογοι με τόσο μακράν ιστορία – και τόσον λαμπράν» γράφει ο Βαρθολομαίος στην επιστολή του προς τον Πέτρο Στάθη. «Ἡ ΑΕΚ εἶναι ὁστοῦν ἐκ τῶν ὁστέων καὶ σὰρξ ἐκ τῆς σαρκὸς ἡμῶν. Γέννημα τῆς ρωμοσύνης, φέρουσα τὸ ἔμβλημα τοῦ δικέφαλου ἀετοῦ,

τὸ ὁποῖον τόσο πολλὰ ἔχει νὰ εἰπῇ εἰς τὴν καρδίαν παντὸς πιστοῦ. Ἐξ ὀρισμοῦ, ὅθεν, ἡ ΑΕΚ συνδέεται μὲ τὴν ὀρθοδοξίαν, τὸ Βυζάντιον, τὴν ρωμιοσύνην καὶ ἐκ συστάσεως φέρει ἱερὸν χαρακτῆρα».

Στο μεταξύ οι δύο αντιμαχόμενοι βλέπουν ότι η κόντρα τους είναι επιζήμια για την εικόνα τους. Από το 73%, τον Ιούνιο, η γενικότερη δημοτικότητα του Χριστόδουλου έπεσε στο 69%, ενώ εκείνη του πατριάρχη από το 78,5% έφτασε στο 64%. Γιατί όμως; Ποιο είναι το πάπλωμα; αναρωτιέται η πλειονότητα· ποια η ταμπακιάρα; Η επίσημη ανακήρυξη του Ελληνικού Κράτους το 1830 έδωσε την ευκαιρία στην Εκκλησία του να αμφισβητήσει την εξουσία του εκ Τουρκίας ορμώμενου πατριάρχη. Το κέντρο της εξουσίας, κοσμικής τε και πνευματικής, έπρεπε να βρίσκεται στην Αθήνα, και έτσι το 1833 η Εκκλησία της Ελλάδος κήρυξε μόνη της το αυτοκέφαλό της, αφήνοντας το Πατριαρχείο να φωνάζει για τον αντικανονικό, αιρετικό και σχισματικό χαρακτήρα του εγχειρήματος. Τελικά το 1850 εξεδόθη ο Πατριαρχικός Τόμος, με τον οποίο αναγνωριζόταν το αυτοκέφαλο. Η παραχώρηση των Επτανήσων το 1864 και οι Βαλκανικοί πόλεμοι του 1912-1913 διπλασίασαν το μέγεθος της χώρας και οι νέες μητροπόλεις, που έως τότε τελούσαν υπό τη διοίκηση του Πατριαρχείου, παραχωρήθηκαν διοικητικά στην Εκκλησία της Ελλάδος με πατριαρχικές και συνοδικές πράξεις. Η Πράξη του 1928 ορίζει το καθεστώς διοίκησης στις λεγόμενες «Νέες Χώρες», όπως ονομάστηκαν οι μητροπόλεις σε Ήπειρο, Μακεδονία, Θράκη και Βόρειο Αιγαίο. Οι μητροπόλεις αυτές συ-

νέχισαν να υπάγονται πνευματικά στο Οικουμενικό Πατριαρχείο, αν και οι μητροπολίτες τους είναι μέλη της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος και όχι εκείνης του Φαναρίου. Σύμφωνα με την Πράξη του 1928, τρεις από τις βασικές υποχρεώσεις των μητροπόλεων των Νέων Χωρών είναι οι εξής: στη θεία λειτουργία να μνημονεύεται το όνομα του εκάστοτε πατριάρχη ως «Πρώτου», πριν από κάθε εκλογή μητροπολίτη να αποστέλλεται ο κατάλογος των υποψηφίων στο Φανάρι και, τέλος, μέρος των εσόδων των μητροπόλεων να αποδίδεται στο Πατριαρχείο.

Η διαμάχη που έχει ξεσπάσει ανοιχτά εδώ και λίγους μήνες υπέβασκε από καιρό, όταν κάποιοι επίσκοποι των Νέων Χωρών άρχισαν να μνημονεύουν τον Χριστόδουλο αντί για τον Βαρθολομαίο, ενώ το έναυσμα για τον πόλεμο έδωσαν η επικείμενη εκλογή του μητροπολίτη Θεσσαλονίκης και το αν έπρεπε ή όχι να λάβει το Φανάρι τον κατάλογο με τους υποψηφίους. Τελικά όλα γίνονται για έναν κατάλογο με υποψήφιους μητροπολίτες; Γι' αυτό το ταπεινό «μενού» θα καταλήξουμε –θου, Κύριε!– στο σχίσμα; Γι' αυτή τη λαδόκολλα θα διακινδυνεύσουμε επιδείνωση των ελληνοτουρκικών σχέσεων; Λησμονήσαμε ήδη πόσοι σεισμοί και καταποντισμοί –κυριολεκτικά– χρειάστηκαν για τη βελτίωσή τους, πόσα ζεϊμπέκικα του Γιωργάκη, πόσα φωτογραφικά φιλμ του Τζεμ; Άντε και πες ότι εμείς τρελαθήκαμε, δικό μας είναι το μαγαζί –δικό μας το Φανάρι, δική μας και η Αυτοκέφαλη–, άμα θέλουμε το καίμε... Πώς θα αντιδράσει η Ευρωπαϊκή Ένωση; Ακόμη δεν έχουν κοπάσει στις Βρυξέλλες τα κακαρίσματα για τις γριές με

τις μαντίλες που κατέβηκαν στους δρόμους για το λάβαρο της Αγίας Λαύρας κι εκείνον τον αμίμητο που δήλωσε περήφανα μπροστά στις κάμερες: «Η ορθοδοξία είχε πάντα δίκιο, και προ Χριστού και μετά»... Ο Χριστόδουλος είναι μορφωμένος άνθρωπος – μολονότι βάσκανος μοίρα τον καταδίκασε να ποδηγετεί ξύλα απελέκτητα. Η ίδια ακριβώς μοίρα που τον έκανε παραλήπτη ευχετήριας επιστολής η οποία έφερε γραμματόσημα με τη μορφή του πατριάρχη. Όσο γνωρίζει ότι αποστολέας ήταν ο Ζακύνθου Χρυσόστομος, από τους λιγότερο ένθερμους υποστηρικτές του, άλλο τόσο γνωρίζει ότι αυτή τη φορά το ποιμνιό του δεν θα πέσει για χάρη του στη φωτιά. Ιδιαίτερα μετά την ανοιχτή διαφωνία που προέκυψε στην Ιερά Σύνοδο στη συζήτηση για το ποια στάση να κρατήσει η Εκκλησία στη διαφωνία της με το Φανάρι, όταν δώδεκα ιεράρχες είπαν «όχι» στις προτάσεις του, ενώ άλλοι εννέα αποχώρησαν χωρίς να ψηφίσουν.

Ο Χριστόδουλος γνωρίζει και κάτι άλλο: ότι ο Βαρθολομαίος στερείται τυπικά ποιμνίου –πόσες εκατοντάδες ομοεθνών απέμειναν στην Πόλη;–, αλλά ουσιαστικά ηγείται τριακοσίων εκατομμυρίων χριστιανών ορθοδόξων ανά την υφήλιο. Ξέρει ότι οι πράξεις του Βαρθολομαίου –ακόμα και οι παραλείψεις του, ο ήχος της σιωπής του– ενέχουν παραδειγματισμό για ένα πλήρωμα τριάντα φορές μεγαλύτερο από το πλήρωμά του. Μπορεί αυτό το πλήρωμα να είναι διασκορπισμένο στα πέρατα του κόσμου, αλλά θα ακούσει τον φυσικό του ηγέτηρα μόλις ο τελευταίος κρούσει τον κώδωνα του κινδύνου. Ο Βαρθολομαίος είναι αυ-

τοκράτορας – δύο ή τρία σκαλοπάτια (με βάση πάντοτε την απήχηση) από τον αυτοκράτορα του Βατικανού. Ο Χριστόδουλος είναι ένας απλός σατράπης. Ο Βαρθολομαίος δεν θα επιτρέψει ποτέ να στασιάσει μία από τις σατραπείες του και να δώσει το κακό παράδειγμα στις υπόλοιπες. Το Πατριαρχείο της Ρωσίας, η πιο άτακτη από τις Εκκλησίες της ορθοδοξίας, θα ήταν το πρώτο που θα διεκδικούσε την πλήρη ανεξαρτητοποίηση. Ο Βαρθολομαίος δεν έχει άδικο να ανησυχεί. Ο Χριστόδουλος δείχνει όλο και πιο συχνά να υιοθετεί τη στάση του Αλή πασά απέναντι στον σουλτάνο: δεν δίστασε να έρθει σε συνεννόηση και με τους ραγιάδες όταν σήκωσε το δικό του μπαϊράκι. Έτσι ήρθε και ο Χριστόδουλος σε συνεννόηση με τη Ρωσική Εκκλησία. Στην περίπτωση του Αλή πασά γνωρίζουμε την πικρή κατάληξη: έστειλαν πεσκέσι το κεφάλι του στη Μεγάλη Πύλη. Τη γνωρίζει και ο Χριστόδουλος. Είναι παραπάνω από βέβαιο ότι θα προσπαθήσει να αποφύγει ανάλογο πεπρωμένο. Φρίττει στην ιδέα του αποκεφαλισμού – μεταφορικού ή κυριολεκτικού, λίγη σημασία έχει.

Ο αρχιεπίσκοπος Αθηνών γνωρίζει επίσης και τη χειρότερη από τις μαύρες αλήθειες: στον πατριαρχικό θρόνο, από τον Νοέμβριο του 1991, δεν κάθεται κανένας λαπάς. Κάθεται ένας... Χριστόδουλος, πιθανώς με λιγότερο χιούμορ από τον «δίδυμο αδελφό» του στη Μητροπόλεως, λιγότερο μπρίο, λιγότερη τσαχπινιά –αισθητά λιγότερη, σίγουρα, λογοδιάρροια–, αλλά με την ίδια αποφασιστικότητα, τον ίδιο εγωκεντρισμό και κατά βάθος την ίδια αναληγσία στην άσκηση των καθηκόντων του. Κάποιος που δεν

δίστασε να στείλει την επιστολή/έναρξη της διαμάχης πριν από τέσσερα χρόνια, με την οποία ζητούσε την πιστή εφαρμογή των όρων της Πράξης του 1928. Κάποιος που δήλωσε απερίφραστα ότι προτιμά την ειρήνη, αλλά έχει μπόλικά βέλη στη φαρέτρα του εάν του επιβάλουν τον πόλεμο. Μπόλικά βέλη έχει και ο Χριστόδουλος – κάτι που δεν αγνοεί ο Βαρθολομαίος, όσο κι αν παριστάνει τον καμπόσο. Παρά τις διαφωνίες, οι απόψεις του πέρασαν στην ιεραρχία, και μάλιστα με μεγάλη πλειοψηφία. Οι επικείμενες εκλογές στην Ελλάδα και η προτίμηση των ψηφοφόρων συγκεκριμένου κόμματος στο πρόσωπό του, όπως και η ευρεία απήχηση του δημοψηφίσματος για τις ταυτότητες, του δίνουν το έναυσμα να διεκδικεί το κάτι παραπάνω στην, έτσι κι αλλιώς, υπερβολική κοσμική του εξουσία. Ακόμα και οι πρώην σύντροφοί του της «Χρυσοπηγής», από την οποία επιχείρησε να απογαλακτιστεί, τον υποστηρίζουν ανοιχτά. Μάλιστα ο Πειραιώς Καλλίνικος ανέλαβε το βάρος των διαπραγματεύσεων με τον πατριαρχικό απεσταλμένο. Το ζήτημα δεν είναι ποια φαρέτρα θα αδειάσει πρώτη. Το ζήτημα είναι μήπως, μέχρι να αδειάσουν οι φαρέτρες, η ορθοδοξία υποκύψει στα πλήγματα. Σύρε μετά να την αναστήσεις.

«Ύφίσταται μεγάλη πείνα για πνευματικότητα. Ύφίσταται δίψα για υπερβατικό νόημα... Ύπάρχει μεγαλύτερη παρά ποτέ ανάγκη για πνευματικούς ήγέτες διατεθειμένους να ασχοληθούν με τις υποθέσεις του κόσμου». Εάν σε όλα αυτά ανιχνεύετε έναν απόηχο από Μάρτιν Λούθερ Κινγκ ή Μητέρα Τερέζα, δεν έχετε πέσει καθόλου μακριά από

το ζητούμενο. Η επίσημη ιστοσελίδα του Πατριαρχείου πλασάρει τον Βαρθολομαίο ως την ορθόδοξη απάντηση στα λουθηρανικά και καθολικά πρότυπα. Επειδή όμως οι «καιροί ου μενετοί» για την ενασχόληση με την πολιτική –κατά το πρότυπο του Μάρτιν Λούθερ Κινγκ– ή με τον πριμιτίβ ουμανισμό –κατά τη Μητέρα Τερέζα–, το Φανάρι επιλέγει να οδηγήσει τον πατριάρχη στα ασφαλή και απάνεμα νερά της οικολογίας. Είναι ίσως ο πρώτος πατριάρχης που ακολουθεί το παράδειγμα ενός πρώην γενικού γραμματέα (λέγε με Μιχαήλ) και ανησυχεί σφόδρα για το περιβάλλον. «Ο Παναγιότατος» διαβάζουμε στο εγκεκριμένο βιογραφικό του «διοργανώνει σεμινάρια για να συζητηθεί η ανάγκη να επιστρατευθούν όλες οι ηθικές και πνευματικές δυνάμεις και να επιτύχουν την αρμονία ανάμεσα στην ανθρωπότητα και στη φύση». Διόλου ταπεινός στόχος για τον «270ό διάδοχο του αποστόλου Ανδρέα». Κάτι σαν Λεγεώνα των Υπερηρώων στην υπηρεσία της Γαίας. Μοντέρνο και πιασάρικο. Ασφαλώς, παρακάτω συναντάμε και πιο παραδοσιακές φιγούρες – «την ενότητα της ορθοδοξίας, τη συμφιλίωση της χριστιανοσύνης, τη διαθρησκευτική ανοχή και συνύπαρξη». Εν κατακλείδι; «Ειρήνη, δικαιοσύνη, αδελφοσύνη, αγάπη και σωτηρία». Δεν περίσσεψε και τίποτε. Αν και φανερά υψιτενές, δεν είναι άσχημο «πρόγραμμα» για ένα χωριατόπαιδο από την Ίμβρο.

ΠΕΤΡΟΣ ΤΑΤΣΟΠΟΥΛΟΣ

Το όπιο του λαού

Ο Πέτρος Τατσόπουλος εκλαμβάνει τις θρησκείες ως θεσμοθετημένες θεωρίες συνωμοσίας. «Φανταστείτε», γράφει, «μια κοινωνία να πιστεύει ότι ελέγχουν την ανθρωπότητα εξωγήινες σαύρες –μια θεωρία συνωμοσίας πολύ της μόδας αυτόν τον καιρό στις Ηνωμένες Πολιτείες– και όποιον δεν συμμερίζεται αυτή την κοινή πίστη να τον στέλνει κατευθείαν στο τρελάδικο. Πριν σπεύσετε να καγγάσετε με τον εν λόγω παραλογισμό, αναλογιστείτε ότι οι συντριπτικά περισσότερες θρησκείες, τόσο οι πολυθεϊστικές όσο και οι μονοθεϊστικές, δεν υπερτερούν σε αληθοφάνεια ούτε υστερούν σε τερατολογίες».

Σε έναν κόσμο όπου τα «διαπιστευτήρια παραλογισμού» είναι πλέον απαραίτητα προκειμένου να λάβεις μέρος σε οιαδήποτε δημόσια συζήτηση «κοινής λογικής», εν προκειμένω επιχειρείται μια παράτολμη όσο και ανορθόδοξη προσέγγιση στο «τελευταίο μεσαιωνικό κατάλοιπο»: την πολυπλόκαμη διείσδυση της θρησκείας στη σύγχρονη κοινωνία. Βρισκόμαστε αντιμέτωποι με τον επιθανάτιο ρόγχο του σκοταδισμού ή με τη θριαμβευτική επιστροφή του ύστερα από την ορθολογική αναδίπλωση; Άλλοτε με βιτριολικό χιούμορ και άλλοτε με βλάσφημη διάθεση, σταθερά απέναντι στην πολιτική ορθότητα των ημερών, ο συγγραφέας δίνει απρόβλεπτες απαντήσεις σε ενοχλητικές ερωτήσεις. Όπως σκωπτικά σημειώνει ο ίδιος: «Επαφίεμαι στην καλή πίστη του αναγνώστη και, εάν σκεφτείτε την ειρωνεία του πράγματος, είναι μάλλον και η μοναδική πίστη στην οποία επαφίεμαι».

ISBN: 978-618-03-2743-4



9 786180 327434

ΒΟΗΘ. ΚΩΔ./ΜΗΧ: 82743

metaixmio.gr